

عنوان مقاله:

پاتریمونیالیسم و خودکامگی سیاسی در عصر اول حاکمیت قاجاریه

محل انتشار:

فصلنامه جامعه پژوهی فرهنگی، دوره 10، شماره 3 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 27

نویسندگان:

محمدرضا علم - استاد گروه تاریخ، دانشگاه شهید چمران اهواز

شهرام جلیلیان - استاد گروه تاریخ، دانشگاه شهید چمران اهواز

محمد افسری راد - دانشجوی دکتری رشته تاریخ دانشگاه شهید چمران اهواز

خلاصه مقاله:

پادشاهان قاجار تا قبل از انقلاب مشروطیت، با گسترش و توسعه دیوان‌سالاری، توانستند سلطه سیاسی خود را که از ویژگی خودکامگی برخوردار بود، بر جامعه تسری دهند. بنابراین هدف این مقاله بررسی پدیده خودکامگی سیاسی به اتکای دیوان‌سالاری و بر اساس الگوی دولت پاتریمونیال ماکس وبر می‌باشد. در ساختار سیاسی قاجاریه، شاه که در راس همه امور بود، در نقش حاکم پاتریمونیالی عمل می‌کرد که بنا به میل و اراده خود و با ملاک‌هایی که خود تعیین می‌کرد، اعضای دیوان‌سالاری را انتخاب می‌نمود، با نظارت شدید، آن‌ها را کنترل و هر زمان که دامنه اقتدارش با خطر کاهش تهدید می‌شد، به حذف آن‌ها از مجمع دیوان‌سالاران مبادرت می‌کرد. اعضای دیوان‌سالاری نیز در مقابل، تلاش خود را بر تقویت سلطه سنتی شاه بر جامعه با ایفای وظیفه سرسپردگی‌شان متمرکز می‌کردند. آن‌ها می‌دانستند بقا و دوامشان، بستگی مستقیمی با عملکردشان در جهت افزایش اقتدار خودکامه شاه داشت. در سلطه سنتی وبری، خودکامگی وجهی از اقتدارطلبی است که به کمک شرایط خاصی از جمله وجود یک دیوان‌سالاری وابسته به حکومت محقق می‌شود، به گونه‌ای که دیوان‌سالاری بازوی اجرایی یک فرمانروای پاتریمونیال می‌باشد.

کلمات کلیدی:

پاتریمونیالیسم، خودکامگی، سلطه سنتی، شاه، دیوان‌سالاری، حکومت قاجاریه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1206678>

